

UNIwersytet
Warszawski

WYDZIAŁ
ARCHEOLOGII
Uniwersytet
Warszawski

Warszawa, 11.09.2024 r.

Dr hab. Agnieszka Tomas, prof. UW

Katedra Archeologii Barbaricum i Prowincji Rzymskich

Wydział Archeologii

Uniwersytet Warszawski

agnieszka.tomas@uw.edu.pl

Rada Doskonałości Naukowej
Instytutu Archeologii i Etnologii
Polskiej Akademii Nauk

**Recenzja osiągnięcia i dorobku naukowego Krzysztofa Domżańskiego w związku z
postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w
dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie archeologia**

1. Uwagi ogólne

Osiągnięcie stopnia doktora habilitowanego stanowi istotne podsumowanie w pełni samodzielnego dorobku naukowego. Warunkiem uzyskania tego stopnia jest wiele lat pracy nad spójnymi tematycznie zagadnieniami badawczymi. Określa to treść art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668), która mówi: „Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która [...] posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.” W odniesieniu do dyscyplin innych niż artystyczne Ustawa wskazuje na następujące elementy osiągnięcia naukowego: co najmniej jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie ministerialnym lub cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych lub artykułów w recenzowanych materiałach pokonferencyjnych, a także wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Stopień doktora habilitowanego jest uznaniem dorobku naukowego, aktywnej działalności naukowej, dialogu z innymi badaczami, a także uznaniem twórczego wkładu

w daną dyscyplinę poprzez nowe ustalenia lub odkrycia. Doktor habilitowany powinien być naukowcem dojrzałym, o sprecyzowanych zainteresowaniach i wiedzy z zakresu danej dyscypliny naukowej oraz ekspertem uznanym w kraju i za granicą. Habilitacja powinna stwarzać perspektywę dalszego rozwoju naukowego, poszerzenia horyzontów i wyjścia poza dotychczasowe ramy badań w taki sposób, aby uzyskać pozycję umożliwiającą realizację samodzielnych badań w charakterze kierownika zespołów badawczych, umożliwiającą wywieranie znacznego wpływu na kierunki rozwoju danej dziedziny nauk oraz – co szalenie istotne – umożliwiającą kształcenie w charakterze mentora kolejnych pokoleń naukowców.

2. Sylwetka Wnioskodawcy

Dr Krzysztof Domżański jest naukowcem związanym od 1993 roku z Instytutem Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk. Tytuł magistra uzyskał w roku 1992, a stopień doktora w roku 2006. Od początku swoich zainteresowań naukowych koncentruje się na badaniach nad rzymską ceramiką stołową, w szczególności produkowaną we wschodniej części basenu Morza Śródziemnego i w basenie Morza Czarnego. W okresie po uzyskaniu stopnia doktora był zatrudniony na stanowisku adiunkta (2006–2015), a następnie archeologa (od 2015 roku).

Wnioskodawca jest autorem lub współautorem 46 publikacji naukowych w formie rozdziałów w monografiach oraz artykułów w czasopiśmie naukowych oraz współredaktorem dwóch monografii. Jest aktywnym naukowcem pracującym w terenie jako specjalista ceramolog, zarówno w polskich, jak i międzynarodowych zespołach badawczych. Od początku swojej samodzielnej pracy naukowej, tj. od końca lat 90. XX w. dr Krzysztof Domżański prowadził badania nad późnorzymską i wczesnobizantyjską ceramiką stołową (ang. *red slip ware*) z obszaru basenu Morza Czarnego, w szczególności nad okresem przejściowym między późnym antykiem a okresem wczesnobizantyjskim (IV – VI w. n.e.).

3. Przedstawione osiągnięcie naukowe

Wnioskodawca przedstawił osiągnięcie naukowe w formie monografii zatytułowanej „Pontic Red Slip Ware. Typology, Chronology and Distribution of a Major Group of Late Roman Fine Pottery in the Black Sea Region” wydane w Warszawie w 2021 roku przez wydawnictwa Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w serii Bibliotheca Antiqua XXV. Książka została zatem opublikowana w wydawnictwie znajdującym się w wykazie

ówczesnego Ministerstwa Edukacji i Nauki (poziom I). Monografia obejmuje 221 stron, w tym 16 figur, 52 plansze, a także streszczenie w języku rosyjskim (13 stron) i wykaz bibliografii (17 stron). Tekst został zredagowany w języku angielskim.

3.1. Problem badawczy

Zasadniczym problemem badawczym przedstawionym w monografii było sprawdzenie zasadności identyfikacji niektórych form czerwonoangobowanej rzymskiej ceramiki stołowej znajdowanej na licznych stanowiskach wybrzeży czarnomorskich. W licznych publikacjach rosyjskojęzycznych naczynia tego typu identyfikowano jako importy, jednak proces identyfikacji oparty był wyłącznie o kryterium morfologiczne, bez uwzględnienia cech mas ceramicznych i polewy, barw, czy jakości. Jak podaje we wstępie dr Domżański, monografia stanowi podsumowanie jego wieloletnich studiów nad tą grupą ceramiki.

We wstępie do książki (1. Introduction) Autor podaje bardziej szczegółowo przyczyny wyboru takiego tematu. Dość rozproszona literatura, nie zawsze właściwe identyfikacje naczyń czy ich datowanie, a także słaby stan publikacji skłoniły Autora do osobistej weryfikacji i ponownego zadokumentowania zabytków przechowywanych w muzeach i magazynach znajdujących się m. in. w Rosji, Turcji, Rumunii, Bułgarii, a także na Kaukazie. Na tej podstawie dr Domżański podjął próbę uporządkowania wiedzy na temat późnoantycznej ceramiki stołowej z rejonu basenu Morza Czarnego oraz ewentualnego wskazania ich proveniencji, datowania poszczególnych form, a także zasięgu i dynamiki ich dystrybucji w różnych okresach. Szalenie istotnym czynnikiem wyboru tego tematu, który w moim odczuciu jest bodaj najważniejszy, był wieloletni brak komunikacji między badaczami z Zachodu i sowieckiego Wschodu. Ów brak komunikacji naukowej skutkował m.in. oddzielnymi budowanymi typologiami, brakiem możliwości bliższej współpracy i badań, a co się z tym wiąże – istotnymi lukami w wiedzy po obu stronach Żelaznej Kurtyny. Dodatkowym argumentem przedstawianym przez Autora jest fakt, że w sowieckiej nauce okres późnoantyczny cywilizacji śródziemnomorskich był lekceważony i niedoceniany, podobnie jak elementy związane z początkami chrześcijaństwa. Równocześnie rozwijające się badania nad tą kategorią znalezisk w basenie Morza Śródziemnego zaowocowały licznymi, monumentalnymi i bardziej szczegółowymi publikacjami głównie J.W. Hayes'a, a po nim, wielu innych badaczy. W nauce sowieckiej ceramiką tego okresu zajął się rosyjski badacz A. V. Sazanov, który – z jednej strony poświęcił się badaniom nad kategorią znalezisk niespecjalnie cenioną przez ówczesnych prominentów, z drugiej jednak, publikował prace dalekie od doskonałości, opierające się

wyłącznie na kryteriach morfologicznych, z pominięciem cech masy ceramicznej i polewy. Krzysztof Domżański przedstawił krytykę prac Sazanowa uzasadniając tym samym konieczność podjęcia wybranego przez siebie tematu badań.

Luka komunikacyjno-badawcza pomiędzy Wschodem a Zachodem dała niezwykle szansę badaczom byłego bloku sowieckiego, którzy z jednej strony byli zaznajomieni z literaturą rosyjskojęzyczną, a z drugiej otrzymali możliwość podjęcia badań porównawczych z wynikami badań kolegów z Zachodu. Tego rodzaju wyzwania wymagały ogromnego nakładu pracy, bowiem dotyczyły obszernej literatury, w tym publikowanej w niszowych czasopismach i przez wiele dziesięcioleci. Dr Krzysztof Domżański podjął to wyzwanie w odniesieniu do bardzo wymagającej kategorii zabytków – naczyń ceramicznych, których analiza wymaga osobistego oglądu, dokumentacji, a także analiz laboratoryjnych.

3.2. Dobór metod i znalezisk archeologicznych

Dr Krzysztof Domżański jest ceramologiem z wieloletnim doświadczeniem. Doskonale orientuje się w metodach dokumentacji i analiz naczyń ceramicznych, czego wyrazem jest świetnie skonstruowany katalog i opis form. Część metodologiczna jest jednak bardzo krótka i zawiera raczej opis etapów prac i miejsca ich realizacji, a w mniejszym stopniu przyjętych metod. Rozdział metodologiczny otwiera również (s. 37–38) przedstawienie wniosków (skąd inąd szalenie istotnych), dotyczących pochodzenia form i dystrybucji, a także proces identyfikacji niektórych form, w tym przez innych autorów.

W opisie metodologii zabrakło opisu kryteriów statystycznych dotyczących zestawień (ilościowe? wagowe?) oraz charakterystyki materiału z poszczególnych stanowisk analizowanych statystycznie i omówionych w rozdziale 5. (czy materiał pochodził z obszaru całych stanowisk, czy warstw datowanych na okres interesujący autora, czy zespołów zwartych; czy dotyczy tylko obszaru osadniczego, czy także nekropoli itd.). W charakterystyce masy ceramicznej pojawia się informacja o stosowaniu skali barw Munsella, a mogłaby znaleźć się właśnie w części metodycznej. Chyba brak również podania sposobu określania twardości / temperatury wypału poszczególnych naczyń zawartych w katalogu (poza tymi analizowanymi laboratoryjnie). Dla zwartej publikacji naukowej omówienie metod pracy nad materiałem jest zawsze istotne, ponieważ daje możliwość porównania rezultatów innemu badaczowi. Ten aspekt metodologiczny badań z pewnością warto byłoby przedstawić szerzej i wyraźniej w kolejnych pracach. Bardzo

ciekawie wypada natomiast analiza morfologiczna i ewolucja form (s. 41–47). W tej części widać znakomitą jakość pracy i doświadczenie dr. Domżałskiego.

W części dotyczącej opracowywanego materiału (Evidence) Autor podaje informacje na temat miejsc znalezienia zabytków opatrując je niezwykle ciekawymi obserwacjami istotnymi dla dalszego procesu badawczego. Np. uwzględnia wyniki badań nad cyrkulacją monet na obrzeżach świata antycznego, która odbywała się tam inaczej niż w jego sercu, a co za tym idzie, jak słusznie stwierdza, znaleziska monet z tych obszarów nie mogą stanowić elementu datującego zarówno dla zespołów zwartych, jak i znalezisk z warstw osadniczych. Wnioskodawca wykazuje się także bardzo dobrą znajomością krytycznych publikacji odnoszących się do ustaleń wcześniejszych, dobrze znanych publikacji wieloletnich badań wykopaliskowych.

3.3. Struktura pracy i aparat naukowy

Zgłoszona monografia naukowa składa się z sześciu rozdziałów, w tym Wstępu (1. Introduction) oraz Wniosków (6. Conclusion). Rozdziały wprowadzające przybliżają problem badawczy oraz stan badań (2. Research Background: Studies on Late Roman and Early Byzantine Red Slip Wares in the Mediterranean and in the Black Sea Region), a także przyjęte metody i charakterystykę materiału archeologicznego (3. Methodology and Evidence). Zasadniczą część dzieła stanowi rozdział czwarty prezentujący definicję analizowanej grupy ceramiki oraz klasyfikację form (4. Definition of the Ware, Chronology, and Classification of Vessel Forms). W dalszej części analitycznej Autor przedstawił omówienie rezultatów własnych badań w świetle dotychczasowej wiedzy prezentując wnioski na temat produkcji i handlu ceramiką typu *Pontic Red Slip Ware* (5. Production and Long-Distance Trade). Do tekstu ciągłego dołączone są dwa załączniki: Katalog i wyniki analiz laboratoryjnych (Appendix 1; Appendix 2). Monografia obejmuje 221 stron, w tym wykazy (4 strony), 52 plansze, 16 figur i wykresów oraz 7 tabel (63 strony), streszczenie w języku rosyjskim (13 stron) i wykaz literatury (17 stron).

Monografia została przetłumaczona i zredagowana w języku angielskim co stanowi jej ogromny walor. Jak podkreślałam wyżej, komunikacja z badaczami z ośrodków zachodnich jest szalenie istotna w odniesieniu do tematu podjętego przez dr. Domżałskiego. Miejscami styl czy słownictwo angielskie są dość specyficzne, co powoduje, że tekst czyta się ciężko, jednak nie jest to element poddawany ocenie merytorycznej.

Strona graficzna pracy jest doskonała i odpowiada najwyższym standardom publikacyjnym. Fotografie są czytelne i dobrze oddają kolorystykę, co wskazuje na

kontrolę Autora nad procesem składu i druku w kolorze. Wart podkreślenia jest fakt, że Autor wykonał sam wszystkie rysunki, wykresy, zestawienia, mapy i zdjęcia, a ta część pracy stanowi duży i ważny element dorobku, tym bardziej wartościowy, że wykonany osobiście.

Aparat naukowy (odwołania, spis literatury, podpisy pod ilustracjami) są absolutnie nienaganne, co wynika zapewne z wieloletniego doświadczenia redaktorskiego Wnioskodawcy.

3.4. Wartość merytoryczna pracy

We Wstępie Autor przedstawia najpierw charakterystykę przedmiotu swoich badań, tj. czerwonopolewanej rzymskiej ceramiki stołowej (*fine ware*), w tym także terminologii, która w przypadku tej kategorii zabytków jest dość złożona, bo mająca korzenie w wieloletniej tradycji badań prowadzonych w różnych językach. Zgodnie z powszechnie przyjętą nomenklaturą stosowaną w pracach naukowych późnoantyczna ceramika stołowa (czy też ceramika luksusowa) w literaturze anglojęzycznej określana jest mianem *red slip ware* i traktowana jest jako kontynuacja tradycji wytwórczości okresu pryncypatu, tj. naczyń określanych mianem *terra sigillata*, *eastern sigillata*, *ceramique sigillée*, czy *ceramica sigillata*. Zarówno ceramika okresu wczesnoantycznego, jak i jej kontynuacje bywały lub bywają określane szerszym mianem *samian ware* czy *Roman fine ware*. W odniesieniu do naczyń z rejonu M. Czarnego Autor stosuje termin *Pontic Red Slip Ware* dla podkreślenia analogicznej technologii zdobienia tego rodzaju naczyń w okresie późnoantycznym. Drobnym niedopatrzeniem jest brak omówienia przyjętych skrótów, w tym skrótu PRS (*Pontic Red Slip*), który pojawia się na s. 32, wraz ze skrótami ARS, LRC/PhRS, a następnie w tabelach 1–4. Wyjaśnienie tych terminów na samym początku umożliwiłoby z jednej strony sprawnie posługiwać się nimi w dalszej treści pracy, a z drugiej, pozwoliłoby uniknąć ewentualnych niejasności Czytelnikom nie zaznajomionym z ceramologiczną nomenklaturą.

W rozdziale 2 (Research background: Studies on late Roman and early Byzantine Red Slip wares in the Mediterranean and in the Black Sea Region) Autor przedstawia stan badań nad późnoantycznymi i wczesnobizantyjskimi naczyniami stołowymi z obszaru Morza Czarnego i Morza Śródziemnego. Wybór obszaru basenu M. Śródziemnego i pominięcie prowincji zachodnich, tj. Brytanii, trzech Galii, czy Germanii ma swoje uzasadnienie merytoryczne, jednak szkoda, że nie zostało ono uwydatnione. Rozdział ten prezentuje krótki, acz bardzo treściwy opis rozwoju i stanu badań nad rzymską ceramiką stołową, w szczególności późnoantyczną w basenie M. Śródziemnego (Rozdział 2.1) w

zestawieniu z analogicznym przedstawieniem stanu badań nad naczyniami ceramicznymi produkowanym w tym samym okresie i publikowanymi przez badaczy działających na stanowiskach nadczarnomorskich (Rozdział 2.2). Czytelnicy otrzymują w ten sposób porcję podstawowych informacji z zakresu badań na obu obszarach, opatrzony wykazem odpowiednio podanej literatury.

Niewątpliwie najważniejsze ustalenia Autor przedstawił w rozdziale 4 (Definition of the Ware, Chronology, and Classification of Vessel Forms). Na początku rozdziału pojawia się jednak akapit dotyczący dystrybucji i handlu, a zatem przedmiotu rozdziału 5. Nie zmienia to faktu, że część dotycząca omówienia technologii jest chyba najlepsza – tu widać ogromne doświadczenie i wiedzę Wnioskodawcy. Doskonała znajomość warsztatu ceramologa i łatwość poruszania się po tematyce kwestii technologicznych, sposobów oceny form itd. jest naprawdę imponująca. Na podstawie zebranych danych dr Domżański zdefiniował piętnaście form naczyń, które nazwał terminem *Pontic Red Slip Ware*.

Klasyfikacja typologiczno-chronologiczna oparta została o katalog form pochodzących z różnych ośrodków, w większości odwiedzonych osobiście przez Autora. Informacja na temat tego, które ośrodki odwiedził Wnioskodawca osobiście byłaby także cennym walorem pracy, tymczasem ta informacja podana jest dość ogólnie, choć dowiadujemy się o niej z szalenie ciekawego Autoreferatu. Tymczasem obszar badań obejmuje tereny od Novae na zachodzie po Rhodopolis na Kaukazie na wschodzie i od Tanais po Tavium w Anatolii, co warto jest podkreślenia.

Prezentując obserwacje na temat handlu i dystrybucji późnoantyczną ceramiką pontyjską (rozdział 5.) dr Domżański przedstawia mapę znalezisk, ale również podaje komentarz dotyczący obszarów, na których taka ceramika występuje niezwykle rzadko lub wcale, np. zachodnie wybrzeża Tracji, co sugeruje jego osobistą weryfikację. Następnie wskazuje na ich nadczarnomorską proveniencję i możliwość istnienia ośrodków produkcji w zachodniej części prowincji Pont od pierwszej połowy IV do połowy VI wieku n.e. Omówienie zasięgu i zróżnicowania dystrybucji poszczególnych form, a także zmian dynamiki zmian w handlu tym produktem w czasie stanowi bardzo ważną i wartościową część ustaleń Autora.

W tym rozdziale pojawia się bodaj jedyna wpadka graficzna. Zestawienia statystyczne znalezisk masowych z siedmiu stanowisk (s. 171–172, Figs. 12–16) są słabo czytelne (!). Wielka szkoda, bowiem chodzi o ustalenia, które wymagały ogromnego nakładu pracy, a ich wyniki mają kapitalne znaczenie dla obserwacji przedstawionych w toku obserwacji dotyczących m.in. dystrybucji.

Analiza cech makroskopowych wybranych fragmentów naczyń zaprezentowana w załączniku (Appendix 2) została opatrzona ilustracjami mikroszlifów, prezentacją tabel z wynikami analiz fizykochemicznych, a także fotografiami prób i poprzedzona katalogiem (Appendix 1). Jest to standardowe przedstawienie analiz archeometrycznych, jednak obejmuje próby pozyskane na terenie Rosji i Ukrainy, a tym samym niezwykle cenne. Niektóre fragmenty naczyń poddane analizom laboratoryjnym pochodziły z muzeów w Moskwie i Petersburgu. Autor wykorzystał swego rodzaju „okienko polityczne”, w którym istniała możliwość przeprowadzenia tego rodzaju analiz w dobrym laboratorium, wraz z innymi próbami. Do zestawu prób nie włączono fragmentów znalezionych na terenach południowych wybrzeży Morza Czarnego, jednak brak komentarza na ten temat.

Omawiając poszczególne aspekty dotyczące omawianej grupy ceramiki dr Domżański swobodnie porusza się po dostępnej literaturze. Autor orientuje się doskonale w literaturze rosyjskojęzycznej (a także ukraińskojęzycznej), jednocześnie umiejętnie dobierając szalenie rozległą literaturę dostępną w pozostałych językach kongresowych.

Niedosyt pozostawia brak odrębnego rysu historycznego i geograficznego, który pozwoliłby na szersze ułożenie produkcji ceramiki w kontekście ekonomicznym i geopolitycznym. Np. Autor wspomina o wojnie lacyckiej, która z pewnością nie jest wydarzeniem powszechnie znanym wszystkim archeologom antyku, tymczasem informacja na jej temat nie została opatrzona ani odwołaniem do literatury, ani komentarzem. Chyba niedopatrzaniem jest brak odwołań do literatury w miejscu podającym informację na temat „bulky transport from the Aegean to Moesia and Scythia Minor” (s. 165 i cf. 174).

4. Ocena wkładu autora w rozwój dyscypliny naukowej

Praca dr Krzysztofa Domżańskiego ma charakter podstawowy i przełomowy dla wiedzy na temat istotnego aspektu ekonomii w okresie późnoantycznym i wczesnobizantyjskim w basenie Morza Czarnego, tj. wytwórczości naczyń stołowych i ich dystrybucji w tym regionie i w regionie dolnego Dunaju. Uporządkowanie wiedzy na temat ceramiki odkrywanej na tak dużym obszarze, czyli opisanie katalogu form, technologii produkcji, ich datowania oraz kierunków dystrybucji z uwzględnieniem zmian w czasie, a także wskazanie na potencjalny ośrodek ich wytwarzania można uznać za niezwykle ważny krok naprzód w badaniach nad obszarem, który od niedawna ponownie stał się częściowo niedostępny dla archeologów.

Zadanie, którego podjął się dr Domżański było niezwykle trudne w realizacji i wymagało wielu lat żmudnych badań, osobistych wizyt w licznych, często trudno dostępnych lokalizacjach i zbierania literatury z publikacji często niszowych. Niewątpliwie znajomość języka rosyjskiego, a także osobista wieloletnia znajomość wielu badaczy i stanowisk, w tym także tych mniej znanych, zaowocowała niezwykle miarodajnymi rezultatami. Wszystkie te elementy dodają dorobkowi Wnioskodawcy szczególnego i wyjątkowego waloru.

Warto zwrócić uwagę, że termin *Pontic Red Slip Ware* został zaproponowany przez dr Krzysztofa Domżańskiego (Domżański 1996, 106–107), choć w monografii tego faktu nie podaje wprost. Tymczasem, termin ten został przyjęty w świecie naukowym i jest używany powszechnie, nie tylko przez innych badaczy, ale także tak szacowne instytucje jak British Museum posiadające tego rodzaju naczynia w swoich zbiorach.

Rozpoznawalność dr. Domżańskiego za granicą jest niepodważalna. Jest badaczem cenionym i cytowanym (Index Hirscha 7), a także zapraszany do współpracy przy ważnych projektach badawczych.

5. Ocena pozostałej aktywności naukowej

Wnioskodawca jest ceramologiem pracującym w terenie, co oznacza, że osobiście dokumentuje i analizuje naczynia ceramiczne i ich fragmenty w miejscu ich odkrycia. Jako specjalista opracowywał materiał ceramiczny z wielu stanowisk w basenie Morza Śródziemnego, Morza Czarnego i dolnego Dunaju, ostatnio poświęcając się znaleziskom m.in. z Pompeiopolis, stolicy Paflagonii w Azji Mniejszej. Brał udział w międzynarodowym projekcie badawczym realizowanym na tym stanowisku przez Institut für Klassische Archäologie, Ludwig-Maximilians-Universität w Monachium w ramach grantu Deutsche Forschungsgemeinschaft kierowanego przez prof. L. Summerera (2006–2016), a następnie w projekcie finansowanym z budżetu tureckiego Ministerstwa Kultury oraz Università Roma Tre, pod kierunkiem prof. Ü. M. Eliüşüka z Uniwersytetu w Karabük. Dotychczas dr Domżański wziął udział w 14 sezonach prac w Pompeiopolis.

Prace ww. stanowisku doprowadziły do kolejnego odkrycia – zidentyfikowania lokalnej produkcji, która – jak ustalił Badacz – zastąpiła importy ceramiki typu *Pontic Red Slip Ware* na początku VI wieku (Domżański 2018). Naczynia tej klasy zostały zdefiniowane, opisane i nazwane przez dr. Domżańskiego terminem *Micaceous Burnished Ware*. Kolejną klasą ceramiki zidentyfikowaną przez Wnioskodawcę jest grupa naczyń określona przez niego *Late Roman Pontic Burnished Ware* (Fedoseev et al. 2012).

Poza wymienionym wyżej Pompeiopolis, po uzyskaniu stopnia doktora K. Domżański opracowywał regularnie materiały ze stanowisk w Europie (Nea Paphos, Novae, Tanais, Tyritake, Olbia, Akrai, Tropaeum Traiani), Afryce (Ptolemais, Berenike, Marea) oraz na Bliskim Wschodzie i Azji Mniejszej (Chhim, Jiyeh, Sinope). Tak bogaty wykaz należy uznać za szczególnie imponujące doświadczenie praktyczne.

Wiedza i doświadczenie dr. Domżańskiego zostały docenione przez innych badaczy, którzy zaproponowali mu współpracę w ramach realizowanych przez grantów badawczych. W latach 2012–2015 oraz 2017–2022 był wykonawcą w projektach Narodowego Centrum Nauki realizowanych na stanowiskach Akrai / Acrae na Sycylii, natomiast w latach 2018–2019 był wykonawcą w projekcie NCN realizowanym w Tanais i Berenike. Po uzyskaniu stopnia doktora w roku 2006 był również członkiem zespołów badawczych pracujących w Tropaeum Traiani, Novae, Olbii, Sinope i Ptolemais.

Efektem pracy na stanowiskach położonych poza głównym obszarem zainteresowań dr. Domżańskiego jest także dokonanie odkrycia w postaci wskazania na inny ośrodek produkcji tzw. *Campanian Orange Sigillata*, która jego zdaniem mogła być wytwarzana w południowo-wschodniej Sycylii, a nie w Kampanii jak sądzono dotychczas (Domżański 2022).

Po roku 2006 dr Krzysztof Domżański kierował dwoma projektami badawczymi: w latach 2010–2012 projektem PICS: "Production, circulation et consommation des céramiques « pergaméniennes » (sigillées orientales) dans le bassin oriental de la Méditerranée de la fin de l'époque hellénistique à l'époque romaine tardive", wraz z dr A. Peignard-Giros z Maison de l'Orient et de la Méditerranée, CNRS w Lyonie oraz dr. H. Meyzą z Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN w Warszawie). Efektem projektu była wymiana doświadczeń specjalistów zajmujących się badaniami rzymskiej ceramiki stołowej w regionie pergamońskim i zachodnich wybrzeży Azji Mniejszej, która zaowocowała m.in. serią publikacji. W latach 2014 – 2015 Wnioskodawca kierował samodzielnie projektem realizowanym przy wsparciu Narodowego Centrum Nauki (2013/11/B/HS3/02058) pt. "Późnorzymska i wczesnobizantyjska ceramika stołowa w regionie czarnomorskim: produkcja, handel i użytkowanie", którego głównym efektem jest monografia będąca recenzowanym osiągnięciem habilitacyjnym.

Po uzyskaniu stopnia doktora dr Domżański opublikował 14 rozdziałów w monografiach i 11 artykułów w czasopiśmie naukowych, w tym 20 w języku angielskim, 4 w języku rosyjskim, 1 w języku francuskim i 1 w języku polskim. Spośród omawianych 26 publikacji, 14 zredagował jako jedyny autor, pozostałe przygotował we współautorstwie.

Wyniki swoich badań regularnie prezentował na międzynarodowych konferencjach naukowych (aż 35 wystąpień w ciągu 18 lat). Współorganizował także konferencję międzynarodową zatytułowaną *Late Hellenistic to Mediaeval fine wares of the Aegean coast of Anatolia – their production, imitation and use* (Nieborów, Polska, 30.11.–2.12.2012). Posiada również doświadczenie w zakresie redakcji publikacji naukowych, od 2014 roku jako redaktor serii naukowej *Bibliotheca Antiqua* wydawanej przez IAE PAN oraz od 2019 jako członek Komitetu Redakcyjnego rocznika *Seramik Araştırmaları Dergisi* (*Journal of Ceramic Research*, Turcja).

Dr Krzysztof Domżański regularnie poszerzał swoją wiedzę odbywając staże w zagranicznych jednostkach badawczych i bibliotekach naukowych, w tym w Amerykańskiej Szkole Studiów Klasycznych w Atenach (Andrew W. Mellon Research Fellowship, 2008, 3 miesiące), w Amerykańskiej Akademii w Rzymie, (Andrew W. Mellon Research Fellowship, 2009/2010, 3 miesiące). Ostatnie odbyte staże to staż badawczy w Centre d'Histoire et Civilisation de Byzance Collège de France (Centre national de la recherches scientifique w Paryżu, 2010 r., 6 miesięcy) połączony z konsultacjami i udziałem w seminariach i konferencjach naukowych oraz staż w Dumbarton Oaks Library and Collection (Uniwersytet Harvarda, 2012 r., 2 miesiące), gdzie oprócz kwerendy bibliotecznej i muzealnej brał udział w seminariach naukowych.

Dr Domżański ma także praktyczne doświadczenie dydaktyczne. Jako specjalista biorący udział w archeologicznych badaniach terenowych miał okazję dzielić się wiedzą i umiejętnościami ze studentami różnych ośrodków akademickich realizującymi ćwiczenia terenowe. Wielokrotnie prowadził również wykłady i ćwiczenia na zaproszenie pracowników Wydziału Archeologii UW, a także na zaproszenie ośrodków akademickich za granicą – m.in. w Aarhus (2005), we Frankfurcie nad Menem (2006) oraz w Trnawie (Słowacja, 2013). Krzysztof Domżański prowadził również cykl wykładów w ramach programu Erasmus na Uniwersytecie T. Masaryka w Brnie (Czechy) w roku 2014.

Wart podkreślenia jest również wkład w kształcenie młodych specjalistów. Wnioskodawca był również promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej dr. Mariusza Gwiazdy, napisanej pod kierunkiem prof. Tomasza Waliszewskiego i obronionej w roku 2016 na Wydziale Historycznym UW, a od 2023 roku został promotorem pomocniczym dysertacji przygotowywanej przez mgr. Mehmeta Ali Eyyüpoğlu pod kierunkiem prof. Üyesi Mevlüt Eliüşük na Uniwersytecie w Karabük w Turcji.

Dr Domżański jest uznanym specjalistą w swojej dziedzinie. Oceniał dwukrotnie wnioski grantowe zarówno dla Narodowego Centrum Nauki, jak i Austriackiego Akademii Nauk. Przygotowywał także siedem recenzji wydawniczych dla trzech polskich czasopism

naukowych o zasięgu międzynarodowym. Przygotował również recenzję rozprawy doktorskiej na prośbę Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Od 2022 r. jest członkiem Komisji Archeologii Krajów Śródziemnomorskich Polskiej Akademii Umiejętności. Jego zasługi na polu naukowym zostały dostrzeżone i nagrodzone Brązowym Krzyżem Zasługi RP przyznanym w 2014 roku, w dwudziestolecie pracy badawczej.

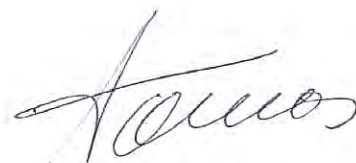
6. Uwagi końcowe

Wnioskodawca przedstawił osiągnięcie habilitacyjne w postaci monografii naukowej wydanej w wydawnictwie umieszczonym na liście ministerialnej, a zatem spełnia kryterium formalne osiągnięcia naukowego w zakresie stopnia doktora habilitowanego określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Choć przedstawiona monografia naukowa jest raczej kompaktowa i ma pewne drobne niedociągnięcia jest na swój sposób monumentalna: proces badawczy i konkluzje przedstawione przez Autora – w moim odczuciu miejscami w sposób zbyt skromny – stanowią efekt niezwykle długiej, ciężkiej i żmudnej pracy na licznych stanowiskach archeologicznych, a także kwerend bibliotecznych i archiwalnych. Wybrany temat dotyczy naczyń lub ich fragmentów, do których dr Domżański dotarł osobiście poznając kontekst ich odkrycia i stanowiska archeologiczne. Wiele godzin zapoznawania się z literaturą w wielu językach, rozmowy z badaczami z różnych krajów, w tym z Rosji, Ukrainy, Rumunii, czy Turcji zaowocowały bardzo konkretnym odkryciem, które dla osób nie znających realiów archeologii uprawianej w lokalnych ośrodkach, czy w krajach sowieckich i post-sowieckich wydaje się być zwyczajnym zdefiniowaniem kilkunastu typów ceramiki. Tymczasem, mamy do czynienia z bardzo istotnym ustaleniem naukowym przedstawionym w prosty i bardzo przejrzysty sposób, a wynikającym z ogromnego nakładu sił. Można powiedzieć, że tylko szczęśliwcy dokonują odkryć w jeden dzień, podczas gdy inni badacze poświęcają życie na to, aby poczynić krok naprzód w wiedzy na temat przeszłości człowieka. Dr Domżański należy do badaczy, którzy pracując konsekwentnie latami nad wybranym problemem badawczym są w stanie poczynić ustalenia ważne dla dyscypliny, a w praktyce dla wielu naukowców prowadzących badania w obszarze nadczarnomorskim i jak się okazuje, także naddunajskim.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Wnioskodawca wykazał się istotną aktywnością naukową realizowaną zarówno w macierzystym Instytucie Archeologii i Etnologii PAN, jak i w innych instytucjach naukowych, w tym zagranicznych, spełniając tym samym drugie kryterium uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Zdobywał również doświadczenia dydaktyczne.

Podsumowując, mogę z pełnym przekonaniem stwierdzić, że osiągnięcie naukowe przedstawione przez Wnioskodawcę, wraz z innymi dokonaniemmi habilitanta zrealizowanymi po uzyskaniu stopnia doktora, stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny archeologia, spełniając tym samym formalne i merytoryczne kryterium ustawowe i mogą być podstawą do nadania stopnia doktora habilitowanego, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668).

Agnieszka Tomas

Warszawa, dn. 11 września 2024 r.